

Nr 61

Kungl. Maj:ts proposition angående stödåtgärder på fiskets område, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ingemund Bengtsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I proposition föreslås, att under budgetåret 1970/71 statliga fiskerilån skall lämnas med 9 milj. kr. och statliga lånegarantier för att konsolidera ställningen hos låntagare, vilka har råkat ut för ekonomiska svårigheter, med 20 milj. kr.

Vidare föreslås, att ökade medel tillförs fiskets prisreglering. Det sammanlagda beloppet, som budgetåret 1970/71 föreslås stå till förfogande för prisreglering m. m., beräknas till drygt 6 milj. kr., vilket innebär en ökning med ungefär 2 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Slutligen föreslås, att medel anvisas till ett nytt fiskeriundersökningsfartyg.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 6 mars 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *stödgårdar på fiskets område, m. m.* och anför.

Inledning

*Fiskprisutredningen*¹, som tillsattes med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 oktober 1967, har den 17 december 1969 lagt fram betänkande *Finansieringen av investeringar i fisket* (Stencil Jo 1969: 8).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksgäldskontoret, statskontoret, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd, fiskeristyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Svensk fisk, ekonomisk förening, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska bankföreningen och Sveriges jordbruksskaseförbund. Skrivelse i ämnet har vidare inkommit från Svenska ostkustfiskarens centralförbund.

Med skrivelse den 30 januari 1970 har statens jordbruksnämnd avgett förslag till reglering av priserna på fisk under budgetåret 1970/71, m. m.

I detta sammanhang torde även få redovisas skrivelse den 17 oktober 1969 av fiskeristyrelsen vari styrelsen anhållit att principbeslut meddelas om att ett nytt fiskeriundersökningsfartyg skall byggas i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid skrivelsen fogat projekt samt att medel för ändamålet anvisas på ett särskilt reservationsanslag under nionde huvudtiteln. Efter remiss har yttranden över skrivelsen avgetts av statens naturvårdsverk, sjöfartsverket, statskontoret, riksrevisionsverket och Sveriges fiskares riksförbund. I årets statsverksproposition (bil. 11 s. 80) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Fis-

¹ Ledamöter statssekreteraren Ivan Eckersten, ordförande, riksdagsmannen Claes Elmstedt direktören Carl Lindskog och riksdagsmännen Nils Magnusson och Georg Åberg.

keriundersökningsfartyg för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 3 milj. kr.

Vidare torde få redovisas skrivelse den 24 november 1969 av fiskeristyrelsen med hemställan att vissa vid utgången av budgetåret 1968/69 outnyttjade belopp av under nionde huvudtiteln anvisade medel för restitution av bensinskatt till fiskerinäringen får föras över till det för budgetåret 1969/70 anvisade reservationsanslaget Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen. Yttrande häröver har avgetts av riksrevisionsverket.

Målsättningen för fiskeripolitiken

Utredningen

Fångst- och avsättningsförhållandena inom svenskt fiske har under de senaste årtiondena genomgripande ändrats. Totalfångsten har sedan slutet av 1940-talet fördubblats, varvid de ökade fångsterna till väsentlig del landats i utländska hamnar. Samtidigt har antalet yrkesfiskare reducerats till hälften. Betydande investeringar har vidare skett i fisket. Under 1960-talet har således omkring 40 milj. kr. årligen använts för köp av båtar och redskap.

Investeringar i fisket har till väsentlig del finansierats med lånade medel, som kontinuerligt måste förräntas och amorteras. Dåliga fångstresultat kan därför snabbt leda till betydande ekonomiska svårigheter. Det moderna fisket, som kräver stora kapitalinsatser, kan visserligen vid goda fångst- och avsättningsförhållanden ge fiskarkåren väsentligt högre inkomster än det tidigare traditionella fisket, men samtidigt har också näringens konjunkturkänslighet ökat. I samma riktning har verkat att fisket alltmer förskjutits från fångst för hemmamarknadens behov till fångst för att täcka behov på utlandsmarknaden.

Utredningen framhåller, att beroendet av utlandsförsäljningar skapar särskilda problem. Förhållandena är nämligen väsentligt olikartade när det gäller avsättningen inom landet och utomlands. På den inhemska marknaden kan utvecklingen påverkas genom olika nationella marknadspolitiska åtgärder. Sådana åtgärder vidtas också inom ramen för fiskets prisreglering samt genom att importen regleras eller får ske på särskilda villkor. Härigenom begränsas bl. a. prissvängningarna vid avsättningen inom landet och fiskets inkomster stabiliseras. Avsättningen vid export kan däremot inte direkt påverkas genom nationella åtgärder.

Under 1960-talet har fiskets produktionskapacitet starkt vidgats i flera av de ledande europeiska fiskeländerna. Detta har lett till att avsättnings-svårigheter har uppstått och fiskets lönsamhet har allmänt försämrats. På grund av det svenska fiskets nära anknytning till utlandsmarknaderna kan följaktligen inkomstläget i fisket — trots olika nationella stödåtgärder —

bli utsatt för ett starkt tryck. Då den internationella utvecklingen inger farhågor för bestående överskottssvårigheter, träder fiskets strukturfrågor i förgrunden vid övervägandena om fiskeripolitikens utformning.

Utredningen anser det angeläget, att olika fiskeripolitiska åtgärder samordnas inom ramen för en gemensam målsättning. En sådan målsättning bör dock enligt utredningens uppfattning självfallet inte utformas så att de framtida stödåtgärderna till fisket klavbinds av snäva regler. Syftet bör däremot vara att samma grundläggande principer tillämpas när åtgärderna inom fiskeripolitikens olika sektorer utformas. På detta sätt undviks att åtgärder inom ett område motverkar effekten av de åtgärder, som vidtas inom ett annat område. Målsättningen bör också ge en klar principiell inriktning för olika stödåtgärder så att bl. a. de åtgärder, som vidtas för att lösa aktuella problem, inte strider mot de långsiktiga strävandena inom fisket.

Enligt utredningens mening är det ur såväl det allmännas som fiskerinäringens egen synpunkt av vikt, att fiskets produktionskapacitet anpassas till avsättningsmöjligheterna på den inhemska marknaden och vid export. Om exempelvis produktionen av vissa väsentliga fiskslag överstiger avsättningsutrymmet eller om fiskets struktur är otillfredsställande ur effektivitetssynpunkt, kan åtgärder inom ramen för fiskets prisreglering inte få den verkan som avses. Brister på strukturområdet kan enligt utredningen leda till att en önskvärd effekt av dessa åtgärder överhuvudtaget inte nås inom en rimlig kostnadsram.

Utredningen framhåller, att utlandsförsäljningen trots vissa svårigheter utgör en central förutsättning för ett livskraftigt svenskt fiske. Försiktighet måste emellertid iakttas när det gäller sådana investeringar i fisket, vilka står i direkt samband med fångst för försäljning på utländska marknader. Riskerna för växlingar i fångstförhållandena och för avsättningsrubbningsar är större när det gäller försäljningen på export än vid försäljningen på hemmamarknaden. Svårigheter kan således uppstå på grund av att tillgången på exportvaran försämras i de fångstområden, där svenska fiskare bedriver sitt fiske. Avsättningen kan rubbas bl. a. genom att fisket byggs ut i importländerna och andra exportländer eller genom att importländerna vidtar protektionistiska åtgärder.

Utredningen understryker vidare, att spørsmål i samband med produktionsvolymen och fiskeripolitikens utformning är olikartade på kort och på lång sikt. Det är i regel på kort sikt ekonomiskt sett ändamålsenligt, att fiskets produktionsresurser utnyttjas i så stor omfattning som möjligt. Detta gäller om produktionsmedlen inte kan användas i annan produktion samt om pristryckande överskott inte uppstår och rörliga kostnader kan täckas vid marginella enheter. Så långt det är produktionstekniskt möjligt bör resurserna härvid riktas in på fångst av sådana fiskslag för vilka de aktuella avsättningsmöjligheterna är gynnsammast. Marknadspolitiska åtgärder bör

således utformas så att möjligheterna till en lönsam avsättning effektivt utnyttjas.

När det gäller de fiskeripolitiska åtgärdernas inverkan på lång sikt måste enligt utredningen beaktas frågan om fiskets totala produktionskapacitet i förhållande till avsättningsutrymmet. Om det exempelvis finns skäl att anta att avsättningsutrymmet såväl inom landet som på exportmarknaderna inte kan vidgas måste stor försiktighet iakttas med åtgärder, som medverkar till att fiskets produktionskapacitet ytterligare byggs ut. Det kan också i vissa avsättningslägen vara påkallat att stimulera att produktionen vid äldre och mindre effektiva fiskeföretag läggs ned.

Det är enligt utredningen uppenbart förenat med betydande svårigheter att närmare ange den produktionsvolym inom fisket, vilken kan anses önskvärd på längre sikt. Denna svårighet sammanhänger i första hand med osäkerheten beträffande utvecklingstendenserna på den internationella marknaden och därmed möjligheten att konkretisera den totala produktionsvolym, som motsvaras av det framtida reella avsättningsutrymmet på hemmamarknaden och vid export. Med hänsyn till denna osäkerhet bör enligt utredningens uppfattning någon bestämd produktionsvolym inte fastställas som ett mål för fiskeripolitiken. I stället bör en principiell ram anges för den produktionsvolym, som skall eftersträvas. De olika fiskeripolitiska åtgärderna kan därmed få en allmän riktpunkt samtidigt som de successivt kan anpassas till ändrade avsättningsförhållanden.

Utredningen framhåller, att ett snävt avgränsat mål beträffande fiskets produktionsvolym inte heller är motiverat med hänsyn till de faktiska möjligheterna att genom fiskeripolitiska åtgärder bestämma utvecklingen inom fisket. Det har redan understrukits, att de marknadspolitiska åtgärdernas räckvidd är begränsad, då sådana åtgärder endast kan påverka avsättningsbetingelserna för de fångster, som säljs inom landet. Möjligheterna är dessutom begränsade att genom statliga åtgärder påverka utvecklingen i fråga om fiskets struktur och produktionskapacitet.

Då utvecklingen i fråga om fiskets produktionskapacitet endast inom vissa gränser kan bestämmas genom statliga åtgärder, anser utredningen det synnerligen angeläget, att målet i fråga om produktionsvolymen inte enbart blir en norm för statsmakternas åtgärder utan att det också accepteras från fiskarkårens sida som ett med hänsyn till fiskets egna intressen vägledande mål. Det är av vikt, att de utvecklingstendenser, som är av betydelse när frågan om fiskets produktionskapacitet och avsättningsläge bedöms, nog följs och att informationen härom snabbt förmedlas till yrkesutövarna inom fisket.

Vid en avvägning av fiskets produktionskapacitet med hänsyn till avsättningsutrymmet är det enligt utredningens uppfattning i övrigt samhällsekonomiskt önskvärt att fiske i betydande omfattning upprätthålls i vårt land. På grund av bl. a. närheten till fiskeplatserna har svenskt fiske goda natur-

liga förutsättningar för en effektiv produktion. Av betydelse är också, att svenska fiskares fångster kan landas i närheten av betydande konsumtionscentra för bl. a. färsk fisk och svenskt fiske således väl kan tillgodose konsumenternas behov av god fiskförsörjning. Vidare måste beaktas lokaliseringsynpunkter, nämligen att alternativa sysselsättningsmöjligheter till fisket i många fall saknas. Om fisket begränsas, rycks i vissa kustområden förutsättningarna undan för olika slag av samhällelig verksamhet och dessa områden kan då snabbt komma att helt avfolkas. En faktor av speciell karaktär är enligt utredningen fiskets betydelse ur försvars- och beredskapssynpunkt.

Utredningen anser mot bakgrund av de överväganden som angetts, att målet för fiskeripolitiken bör vara att genom marknads- och strukturpolitiska åtgärder skapa stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske, som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. Genom marknadsåtgärder bör härvid förhållandena inom landet stabiliseras dels genom prisreglerande åtgärder dels genom åtgärder, som allmänt stimulerar avsättningen av fisk. När marknadsstödjande åtgärder utformas bör beaktas att de inte bör leda till en produktionsutveckling, som står i strid med strävandena på strukturområdet. Marknadsåtgärderna bör vidare på kort sikt utformas så att marknadsläget för olika fiskslag på bästa sätt utnyttjas. Genom strukturpolitiska åtgärder bör rationaliseringen inom svenskt fiske främjas bl. a. genom att möjligheter skapas att på rimliga villkor finansiera investeringar i fisket. Utgångspunkten för strukturåtgärderna bör vara att ta till vara produktionsförutsättningarna för svenskt fiske i största möjliga mån samtidigt som produktionskapaciteten hålls inom de gränser, som ges av möjligheterna till en lönsam avsättning på längre sikt.

Remissyttrandena

Statens jordbruksnämnd anser, att en varaktig lösning av fiskets problem kan åstadkommas endast under förutsättning att balans skapas mellan produktionskapaciteten och avsättningsmöjligheterna. Nämnden delar därför utredningens uppfattning att det gemensamma målet för de olika fiskeripolitiska åtgärderna bör vara att skapa stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske, som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. Nämnden understryker vidare, att särskild försiktighet bör iakttas när det gäller investeringar i fisket, som står i direkt samband med en exportproduktion, och detta inte minst med hänsyn till ovissheten beträffande de framtida fångst- och avsättningsmöjligheterna för ett fiske med sådan inriktning. Nämnden vitsordar vidare fiskets betydelse för svensk livsmedelsberedskap. *Lantbruksstyrelsen* framhåller, att fördelarna av att inom fisket åstadkomma tillräckligt rationella och kanske större enheter än f. n. hela tiden bör vägas mot riskerna vid en överkapacitet hos den svenska fiskeflottan som helhet betraktad.

Fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund påminner om, att enligt beslut av 1948 års riksdag stödet till fisket skulle utformas så att dess utövare erhöll samma möjligheter som andra befolkningsgrupper att vid rationella produktionsförhållanden uppnå en skälig levnadsstandard och er hålla sin del av den allmänna välståndsutvecklingen. Utredningens synpunkter på målsättningen för fiskeripolitiken överensstämmer enligt styrelsen och riksförbundet i stort sett med nämnda riksdagsbeslut. Riksförbundet framhåller liksom utredningen att målet för fiskeripolitiken bör vara att genom marknads- och strukturpolitiska åtgärder skapa stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. Enligt riksförbundets uppfattning utgörs sådana åtgärder av dels en reglering av importen, dels en effektiv prisreglering.

Finansieringen av investeringar i fisket

Nuvarande bestämmelser för fiskerilån

Lån ur fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilån) utgår enligt bestämmelserna i kungörelsen den 23 maj 1969 (nr 401). Enligt dessa bestämmelser kan fiskerilån lämnas för inköp av båtar eller redskap för yrkesmässigt fiske samt maskinell utrustning och säkerhetsutrustning till sådana båtar. Lån kan vidare utgå för inköp av fordon, mindre båtar eller andra hjälpmedel för transport av fisk, för att uppföra smärre anläggningar, där fiskets produkter skall tillgodogöras samt för fiskodling. Slutligen kan lån lämnas för att avhjälpa likviditetssvårigheter hos ägare av fiskebåtar (konsolideringslån). Sistnämnda lån infördes budgetåret 1969/70.

Fiskerilån för nyetablering inom fisket lämnas endast om särskilda skäl föreligger och vidare får sådant lån budgetåret 1969/70 endast lämnas för utbyte av båt om det är uppenbart att rationella produktionsförhållanden inte kan uppnås utan sådant byte. Konsolideringslån lämnas endast i fråga om båt som väntas bli utnyttjad för rationellt fiske utan ytterligare stödåtgärder i form av kapitaltillskott.

Fiskerilån för annat än konsolidering får inte beviljas till högre belopp än 200 000 kr. Konsolideringslån får inte utan medgivande av Kungl. Maj:t beviljas till högre belopp än 200 000 kr. Vidare får lån inte utan medgivande av Kungl. Maj:t beviljas till högre sammanlagt belopp än 350 000 kr.

För fiskerilån skall ställas betryggande säkerhet. Kan den som söker konsolideringslån inte ställa sådan säkerhet får lån ändå beviljas, om det med hänsyn till låntagarens personliga förhållanden bedömes kunna ske utan oskälig risk.

Innan fiskerilån för annat ändamål än konsolidering beviljas skall en investeringskalkyl upprättas, om inte den åsyftade åtgärdens lönsamhet utretts på annat sätt eller är uppenbar.

Fiskerilån är amorteringsfritt under högst två år från det lånet lyfts och skall därefter återbetalas genom regelbundna avbetalningar inom viss tid, högst tio år. Lån för annat ändamål än konsolidering är räntefritt under två år från lyftningsdagen. Därefter erläggs ränta på obetald del av lånet med 5 % om året. Ränta för konsolideringslån beräknas från lyftningsdagen och erläggs med början senast två år från nämnda dag. Räntan för dessa lån skall motsvara lägsta marknadsränta för bunden fastighetskredit.

Om ränta inte erläggs från lyftningsdagen, skall upplupen ränta läggas till lånesumman. Dröjsmålsränta utgår om kapital- eller räntebelopp inte betalas inom tid som föreskrivits.

Fiskerilån kan sägas upp till omedelbar betalning om lånet beviljats på grund av oriktig eller vilseledande uppgift av låntagaren, om låntagaren försummat att betala förfallet kapitalbelopp eller föreskriven ränta, om lånet används för annat än avsett ändamål eller om låntagaren bryter mot lånevillkoren. Uppsägning till omedelbar betalning kan även ske om säkerheten för lånet avsevärt har försämrats eller om annars sådant förhållande inträffar att låntagaren med hänsyn till syftet med lånet uppenbarligen inte längre bör få inneha lånet. Låntagaren får när som helt säga upp fiskerilån till betalning.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 28 maj 1968 har fiskeristyrelsen efter prövning i varje enskilt fall fått medge anstånd med betalning av ränta och amortering under ett år för fiskerilån. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1969 har sådant anstånd fått medges under ytterligare ett år. Lån får sålunda återbetalas inom en tid som med två år överstiger den stadgade längsta amorteringstiden. Låneräntan som upplöper under tid varmed amorteringstiden på angivet sätt förlängs får erläggas på sätt som gäller för amortering.

Medgivande om anstånd med amortering och ränta på fiskerilån får ges endast i fråga om belopp som förfallit eller förfaller till betalning före den 1 januari 1970. Fiskeristyrelsen skall grunda sin prövning på ansökan som inges till styrelsen samt vid prövningen ta hänsyn till bl. a. låntagarens förmögenhetsställning, varvid särskilt skall beaktas låntagarens tillgång på likvida medel för att fullgöra sin betalningsskyldighet. Vid prövningen skall styrelsen vidare ta hänsyn till om låntagarens betalningssvårigheter har vållats av förhållanden som inte har kunnat påverkas genom vederbörandes egna åtgärder.

Den årliga låneramen för fiskerilån uppgår sedan budgetåret 1966/67 till 9 milj. kr. Fr. o. m. samma budgetår höjdes räntan för fiskerilån till nuvarande 5 %. Även under budgetåret 1969/70 lämnas lån från fiskerilånefonden med sammanlagt 9 milj. kr., varvid dock 5 milj. kr. utgår i konsolideringslån. Återstoden, d. v. s. 4 milj. kr., lämnas i första hand som lån för att finansiera åtgärder som medför att den nuvarande fiskeflottan produktions tekniskt rationaliseras och effektiviseras. För konsolideringslån an-

vänds budgetåret 1969/70 utöver medel från fiskerilånefonden även 5 milj. kr. från statens jordbruksnämnds prisregleringskassa för fisk.

Ansökning om fiskerilån prövades fram till den 1 juli 1969 i Göteborgs och Bohus län av landstinget och i annat län av lantbruksnämnden. Fiskeristyrelsen hade tillsyn över låneverksamheten. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 handhas låneverksamheten centralt av fiskeristyrelsen, varvid låneärendena lokalt bereds av lantbruksnämnderna. Fiskeristyrelsen beslutar i lånefrågor efter samråd med särskilda av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga.

Fiskerilån och fiskets investeringskostnader

Den totala investeringsvolymen i samband med fiskerilån uppgick budgetåret 1967/68 till närmare 40 milj. kr. Av detta belopp svarade anskaffningskostnaderna för ny båt för 20,3 milj. kr. eller 51 %, anskaffningskostnaderna för begagnad båt för 10,5 milj. kr. eller 26 % och kostnaderna för andra åtgärder för 9,1 milj. kr. eller 23 %. Nya båtar anskaffades nästan uteslutande på västkusten, vilken kuststräcka erhöll ungefär två tredjedelar av det totala fiskerilånebeloppet. Investeringskostnaden uppgick på västkusten till 33,2 milj. kr. och på övriga kuststräckor till sammanlagt 6,5 milj. kr.

Av den totala investeringskostnaden på 39,8 milj. kr. täcktes 6,6 milj. kr. eller 17 % genom inkomsterna av försäljningen av äldre båt m. m. och 8,8 milj. kr. eller 22 % genom fiskerilån. På annat sätt, d. v. s. genom lån i allmänna kreditinrättningar m. m. eller eget kapital, täcktes 24,4 milj. kr. eller 61 %. Av sistnämnda belopp hänförde sig 21,3 milj. kr. till västkusten. Vidare kan nämnas, att av den återstående kostnaden på 24,4 milj. kr., vilken således inte kunde täckas av fiskerilån eller försäljningsinkomsterna av äldre båt m. m., 12,5 milj. kr. gällde köp av nya båtar, medan köp av begagnade båtar och andra investeringar svarade för 5,7 resp. 6,2 milj. kr.

När det gäller finansieringssättet för investeringarna föreligger väsentliga skillnader mellan olika kuststräckor. På ostkusten svarade således fiskerilån för 58 % av den totala investeringskostnaden, inkomsten av försäljning av äldre båt m. m. för knappt 2 %, medan 40 % finansierades på andra än nyss angivna sätt. För sydkusten var motsvarande siffror resp. 43, 5 och 52 % och för västkusten resp. 17, 19 och 64 %.

Utredningen

Målet för det framtida kreditstödet bör enligt utredningen vara att effektivt stödja strävandena att åstadkomma rationella och stabila produktionsförhållanden inom fisket genom dels stöd till rationaliseringsåtgärder vid den nuvarande fiskeflottan, dels stöd till en nödvändig förnyelse av denna flotta.

Det mål som uppställts för fiskets rationaliseringsstöd kan enligt utredningens uppfattning nås genom att statliga kreditgarantier lämnas för de

lån, som tas i allmänna kreditinrättningar för att finansiera investeringarna i fisket. Om finansieringsstöd på fiskets område läggs om på detta sätt kommer man framdeles att undgå riskerna med fiskarnas ömsesidiga borgensförbindelser samtidigt som fisket på ett naturligt sätt knyts till den allmänna kreditmarknaden. Fiskets kreditstöd kommer då också att lämnas i samma former som redan tillämpas på bl. a. jordbruks- och trädgårdsområdet. Utredningen framhåller vidare bl. a., att fördelen med en ränta för fiskerilån, vilken understiger den allmänna räntenivån, har varit begränsad då räntan för övriga lån i regel varit hög.

Utredningen anser det med hänsyn till utvecklingen inom fisket angeläget att tillräckliga resurser står till förfogande för de effektiviseringsåtgärder, som bl. a. är nödvändiga på grund av den hårdnande konkurrensen på den internationella marknaden. Kapitalbehovet inom fisket har blivit alltmer framträdande och kan enligt utredningens uppfattning endast tillgodoses på rimliga villkor om statliga kreditgarantier ställs till fiskets förfogande.

Med hänsyn till utvecklingstendenserna på den internationella marknaden är det enligt utredningens uppfattning påkallat att återhållsamhet iaktas när det gäller åtgärder som leder till att fiskets fångstkapacitet allmänt vidgas. Detta bör dock självfallet inte innebära att möjligheterna till en kontinuerlig förnyelse av båtbeståndet begränsas. Det är enligt utredningens mening ur såväl samhälls- som företagsekonomisk synpunkt motiverat att stöd lämnas nya företag. I likhet med andra näringar måste även fiskets företagsbestånd ständigt ändras och förnyas. Bestämmelserna för kreditstödet bör därför enligt utredningen tillämpas så att en nödvändig förnyelse av fiskeflottan inte hämmas. Möjligheten att på bästa sätt effektivisera produktionen bör i de enskilda fallen tillmätas avgörande betydelse vid bedömningen av stödfrågan.

Utredningen anser, att det föreslagna systemet med statliga kreditgarantier bör tillämpas fr. o. m. budgetåret 1970/71 och då ersätta utlämnandet av statliga lån från fiskerilånefonden. Bestämmelserna för statliga kreditgarantier på fiskets område bör härvid enligt utredningens uppfattning utformas så att dessa garantier i princip kan utgå i samband med samtliga åtgärder som höjer näringens effektivitet. Som huvudprincip för kreditstöd bör gälla att investeringen är önskvärd ur allmän synpunkt, att den är samhällsekonomiskt motiverad och att den är ur företagsekonomisk synvinkel lönsam. Vidare bör krävas, att kreditgarantier avser fiskebåtar som är ägnade för rationellt fiske och vilkas tillkomst eller fortsatta utnyttjande i fisket är önskvärd ur allmän synpunkt.

Enligt utredningens uppfattning är det angeläget att de nya bestämmelserna tillämpas enhetligt i olika delar av landet. Detta kan bäst uppnås om kreditgarantier beviljas av fiskeristyrelsen. Härvid förutsätts, att lantbruksnämnderna verkställer de för fiskeristyrelsens handläggning erforder-

derliga utredningarna och att därmed speciella lokala förhållanden kommer att beaktas i enskilda stödfall.

Kreditgaranti bör enligt utredningen självfallet endast lämnas om låntagaren eller låntagarna kan antas kunna fullgöra de med garantin förenade åtagandena. Härvid bör bl. a. beaktas, att låntagarnas eget kapital står i rimlig proportion till företagets samlade kapitalbehov. I allmänhet bör sålunda krävas att visst eget kapital finns och att lånesökanden, som under tidigare verksamhet i fiske eller annat yrke genom sparande har kunnat skapa visst eget kapital, också har gjort detta. Frågan bör bedömas från fall till fall bl. a. med hänsyn till sökandenas personliga förutsättningar att bedriva ett effektivt fiske.

Innan statlig kreditgaranti beviljas bör enligt utredningen i regel utan kostnad för sökanden upprättas en investeringskalkyl, förutsatt att åtgärdens lönsamhet inte har utretts på annat sätt eller är uppenbar. Genom en sådan kalkyl, som i regel inte behöver omfatta hela företagets ekonomi, erhålls en uppfattning om i vad mån kostnaden för åtgärden kan väntas bli täckt av den avkastning som uppnås genom åtgärden. Om fiskeristyrelsen så påkallar eller sökanden finner så önskvärt bör en driftsekonomisk plan upprättas. En sådan plan bör utvisa hela företagets ekonomiska resultat och bör upprättas när det gäller invecklade eller särskilt kostnadskrävande projekt. Kostnaderna för planen bör bestridas av sökanden.

Kreditgaranti bör enligt utredningens förslag kunna lämnas för rationaliseringsåtgärder, vilka är ägnade att effektivisera och förbilliga driften och mera varaktigt förbättra de tekniska anordningarna på ett fiskefartyg samt till åtgärder i övrigt vilka är nödvändiga för att fisket effektivt skall kunna bedrivas och fångsterna omhändertas på ett rationellt sätt (rationaliseringslån). Utredningen anser, att kreditgaranti vidare bör kunna beviljas för förvärv av fiskefartyg (förvärvslån) samt till nödvändiga utgifter för igångsättande av fiske i samband med ett sådant förvärv eller annan mera omfattande investering (driftslån). Slutligen bör kreditgaranti kunna lämnas för kostnaderna för sådan driftsekonomisk plan, vilken upprättas i anslutning till ett ärende om lånegaranti.

Kreditgaranti för *rationaliseringslån* bör kunna lämnas till varje åtgärd som medför att fisket effektiviseras och förbilligas. Sådana lån bör också utgå i samband med motorbyte, förutsatt att detta kan anses motiverat med hänsyn till möjligheterna att bedriva ett effektivt fiske. Däremot bör statliga garantier inte utgå i samband med underhållsåtgärder vilka inte medför att produktionsförhållandena varaktigt förbättras.

Kreditgaranti till *förvärvslån* bör kunna lämnas för förvärv av fiskefartyg, som är ägnade för rationellt fiske utan alltför omfattande ytterligare investeringar eller efter investeringar, som kan genomföras inom rimlig tid. Vid förvärvslån i samband med byte av fiskefartyg bör det klart framgå, att fisket med det nya fartyget kan bedrivas på ett mera lönsamt sätt än vad som varit fallet med det tidigare fiskefartyget.

Kreditgaranti för *driftslån* bör kunna lämnas för lånebelopp, som är oundgängligen nödvändiga för att anskaffa erforderliga driftsmedel samt för att bestrida andra nödvändiga driftsutgifter för att få igång fisket efter förvärv av fiskefartyg eller efter annan mera omfattande investering. Storleken av driftslån bör avvägas bl. a. med hänsyn till att sökandenas eget kapital i första hand bör användas till drifts- och rörelsekapital och att möjligheterna utnyttjas till en sund finansiering av hela drifts- och rörelsekapitalet.

Lånegaranti bör beviljas för högst ett belopp som motsvarar den kostnad för åtgärden, som godkänts av fiskeristyrelsen, varvid när kostnaden beräknas hänsyn inte bör tas till utgift som föranleds av att sökanden önskar att åtgärden utförs på ett sätt som är onödigt kostsamt. Kreditgaranti för förvärv av ett fiskefartyg bör inte få överstiga kostnaden för förvärvet. Härvid bör självfallet krävas, att kostnaderna för förvärvet är skäliga med hänsyn till den avkastning, som kan påräknas av fisket på lång sikt.

Utredningen anser, att någon maximigräns för garantibelopp inte bör uppställas. Kreditgaranti för högre driftslånebelopp än sammanlagt 50 000 kr. bör dock inte lämnas med mindre Kungl. Maj:t på grund av särskilda skäl medger annat. Likaledes bör en sammanlagd kreditgaranti till ett fiskefartyg överstigande 1 milj. kr. endast lämnas efter Kungl. Maj:ts prövning.

Mindre fristående investeringar bör enligt utredningens uppfattning kunna ske utan statlig kreditgaranti. Av denna orsak bör, om inte särskilda skäl föranleder annat, kreditgaranti inte lämnas för lägre belopp än 5 000 kr. Om kreditgaranti samtidigt lämnas till flera åtgärder, bör det sammanlagda garantibeloppet uppgå till minst 5 000 kr.

Statlig garanti bör enligt utredningen inte beviljas för lån, som sökanden kan erhålla såsom bottenlån i kreditanstalt. Garanti bör inte heller lämnas om med hänsyn till investeringskostnadens storlek eller sökandenas ekonomiska ställning och kreditmöjligheter åtgärden kan beräknas bli genomförd på skäliga villkor utan statlig kreditgaranti. När möjligheter till lån bedöms bör beaktas även lån i fastigheter som ägs av sökandena. Hänsyn bör även tas till lånemöjligheter i fastigheter som ägs av vederbörandes make eller maka.

För lån för vilket garanti beviljas bör ställas tillfredsställande säkerhet. Kreditgaranti bör ställas endast för lån i bankaktiebolag, sparbank, hypoteksförening eller jordbrukskassa eller annan kreditinrättning som fiskeristyrelsen godkänner som långivare.

Amorteringen bör börja senast tre år räknat från första lyftningsdagen beträffande rationaliserings- och förvärvslån och senast två år från första lyftningsdagen beträffande driftslån. Ränta bör erläggas fr. o. m. lyftningsdagen. Anstånd med räntebetalning bör dock medges under högst två år efter nämnda dag när särskilda förhållanden föranleder detta. Upplupen ränta bör vid anståndstidens slut läggas till lånesumman.

Amorteringsplanen bör enligt utredningens uppfattning inte ta upp längre amorteringstid än 20 år för rationaliserings- och förvärvslån samt 10 år för driftslån. För lån, som utgår i samband med att ny motor eller annan utrustning med relativ kort livslängd anskaffas, bör amorteringstiden fastställas till högst 10 år. Som grundläggande princip bör gälla att amorteringstiden inte överstiger den ekonomiska livslängden för de investeringar för vilka kreditgaranti lämnas.

Vid ett system med kreditgarantier bör, som nämnts, i samband med varje låneärende i regel upprättas en investeringskalkyl eller en driftsplan. Kalkylmässiga överväganden om en åtgärds lönsamhet förutsätter att åtgärden ännu inte har påbörjats eller genomförts. Syftet med ifrågavarande överväganden är nämligen att för sökandena klargöra den ekonomiska bärigheten av en åtgärd och därmed få vederbörande att avstå från eventuellt förlustbringande investeringar. I princip bör därför enligt utredningen kreditgaranti inte lämnas för åtgärder, som påbörjats eller genomförts. Det finns emellertid enligt utredningens uppfattning starka skäl för att nämnda princip i vissa fall jämkas i fråga om kreditgarantier på fiskets område.

Utredningen framhåller, att kreditgarantier inom fisket i betydande utsträckning måste lämnas i samband med åtgärder, vilka måste genomföras omedelbart. I sådana fall bör enligt utredningen kreditgaranti kunna utgå även om åtgärden redan påbörjats eller genomförts. Förutsättningen för att kreditgaranti beviljas bör dock vara att anmälan om åtgärden redan innan den genomförs görs till lantbruksnämnden i vederbörande län och att därvid anges den ungefärliga kostnaden för åtgärden och det belopp för vilket kreditgaranti senare kommer att sökas. En fullständig ansökan om kreditgaranti bör därefter utan dröjsmål inlämnas. Om anmälan om åtgärden inte har skett på angivet sätt bör enligt utredningens uppfattning kreditgaranti inte lämnas. Anmälan om att en åtgärd kommer att genomföras bör dock samtidigt inte innebära att kreditstödet till en sådan åtgärd prioriteras framför andra åtgärder till vilka garanti söks.

Kreditgarantier för förvärvslån vid byte av båt bör enligt utredningen inte utgå om ny båt redan beställts eller om köpet av en begagnad båt redan har kommit till stånd. Det kan dock i vissa fall uppstå en situation då ett gynnsamt tillfälle till köp kräver ett snabbt avgörande. I sådana fall bör enligt utredningens förslag kreditgaranti kunna utgå även sedan köpet genomförts, dock under förutsättning att anmälan om köpet har gjorts på förut angivet sätt.

Utredningen framhåller, att om det förut nämnda konsolideringsstödet begränsas till åtgärder under innevarande budgetår kan följden bli att effekten av det hittillsvarande stödet delvis går förlorad. Utredningen föreslår därför, att konsolideringsstöd även lämnas budgetåret 1970/71. Detta stöd bör då ges inom ramen för det system med statliga kreditgarantier, som föreslagits. Garantier för konsolideringslån bör således lämnas för

långfristiga lån som tas för att ersätta kortfristiga skuldförbindelser, för lån som i samband med konsolidering krävs som driftskapital samt i de fall där så är påkallat för att ersätta nuvarande borgensförbindelser.

Utredningen anser, att kreditgarantier för konsolideringsändamål bör utgå endast efter att varje enskild låntagares ekonomiska förhållanden grundligt har kartlagts och i samband med att en genomgripande sanering av vederbörandes ekonomi kommer till stånd. Ifrågavarande kartläggning och sanering bör genomföras i samarbete med de kreditinrättningar, vilka i ett enskilt fall står som långgivare till det av konsolideringen berörda fiskeföretaget. Av dessa kreditinrättningar bör härvid fordras att deras långgivning utformas så att fiskeföretaget efter lånesaneringen vid normala fångstresultat kan bära utgående amorteringar och räntor, lämna den på båten sysselsatta arbetskraften en rimlig arbetsinkomst samt dessutom ha en viss ekonomisk reserv för oförutsedda utgifter.

Utredningen föreslår, att amorteringstiden för statliga fiskerilån kan förlängas för sådana fiskeföretag, som är föremål för konsolidering. Det bör sålunda kunna medges att amorteringstiden för statliga fiskerilån i konsolideringsfall förlängs till 20 år räknat från den ursprungliga lyftningsdagen för varje lån. Härvid bör dock självfallet gälla den allmänna princip, som av utredningen föreslagits i samband med kreditgarantier, nämligen att amorteringstiden inte bör överstiga den ekonomiska livslängden för en investering.

Utredningen anser, att någon särskild ram inte bör fastställas för kreditgarantier i samband med konsolideringsåtgärder utan föreslår att en gemensam garantiram bör gälla för samtliga kreditgarantier på fiskets område. Denna garantiram bör enligt utredningens uppfattning för budgetåret 1970/71 fastställas till 30 milj. kr.

Remissyttrandena

Utredningens förslag om statliga kreditgarantier på fiskets område tillstyrks i princip eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Statskontoret* anser dock, att räntekostnaderna särskilt för fiskare på syd- och ostkusten blir större vid kreditgarantier än vid nuvarande låneverksamhet och att därför främst för mindre investeringar lån ur fiskerilånefonden bör bibehållas. *Sveriges fiskares riksförbund* anför, att utredningens förslag kommer att medföra stora olägenheter för fisket. Riksförbundet förordar att statliga fiskerilån bibehålls med de lånevillkor som gällde för budgetåret 1969/70 samt att de investeringar, som behöver göras utöver beviljade fiskerilån, täcks med statlig kreditgaranti. *Svenska bankföreningen* anser, att nuvarande fiskerilån inte bör ersättas med statliga kreditgarantier.

När det gäller utformningen av kreditgarantisystemet berörs frågan om säkerhet för kreditgarantilån av flera remissinstanser. *Statens jordbruks-*

nämnd understryker, att kravet på säkerhet inte bör ställas så högt att syftet med garantigivningen förfelas. Nämnden anser det väsentligt att i samband med varje låneärende reellt prövas investeringens ändamålsenlighet med hänsyn till de fiskeripolitiska riktlinjerna i fråga om bl. a. produktionsvolym och inriktning. *Lantbruksstyrelsen* framhåller, att frågan om säkerhet för fiskerikrediter inte torde — med hänsyn till det i och för sig befogade kravet på att inteckningssäkerhet förstärks med borgen — kunna lösas på ett tillfredsställande sätt, om inte möjlighet öppnas att i vissa fall helt eller delvis efterge kravet på tillfredsställande lånesäkerhet. *Fiskeristyrelsen* påpekar, att en övergång till statliga kreditgarantier inte i och för sig medför bortfall av behovet av borgen som säkerhet för investeringar i fisket. *Statskontoret* anför, att garantigivningen genom företagarföreningarna numera innefattar en särskild risktäckningsprocent och att en sådan synes motiverad även på fiskets område. *Statskontoret* ifrågasätter vidare riktigheten av att vid fiskets låneverksamhet medge viss tids amorteringsfrihet. *Riksgäldskontoret* anser, att utredningens förslag innebär en uttunning av säkerhetskravet, men framhåller samtidigt att förlustriskerna inte behöver bli alltför stora då garantiärendena förutsätts bli föremål för en noggrann prövning. *Sveriges fiskares riksförbund* förutsätter, att säkerhet inte skall utgöras av borgen från tredje man utan av någon annan säkerhet.

Lantbruksstyrelsen anser, att det inte bör vara uteslutet att företag, som har fått konsolideringslån under budgetåret 1969/70, också får garanti för lån, som kan komma att behövas för sanering av ogynnsamma långfristiga krediter med kortare löptid än som är skäligt i jämförelse med förslitningstiden. När lånegaranti för konsolidering skall medges, måste enligt styrelsen beaktas att tidigare beviljade fiskerilån kan ha lämnats mot säkerhet både i båt och i form av borgen. Om amorteringstiderna på fiskerilån skall ändras i samband med konsolideringsstödet, krävs enligt styrelsen medgivande av borgensmännen. Vid sanering av ett företags ekonomi bör fiskeristyrelsen, om sådant medgivande inte kan erhållas, ändå kunna förlänga amorteringstiden även för sådana lån och därvid kunna avstå från att kräva borgenssäkerhet. Styrelsen anser, att detta bör gälla också i de fall, där landstinget i Göteborgs och Bohus län står för delcredereansvaret. *Fiskeristyrelsen* ifrågasätter om inte landstinget i Göteborgs och Bohus län generellt bör friskrivas från delcredereansvar för fiskerilån, som tidigare förmedlats av landstinget.

Frågan om administrationen av stödåtgärderna berörs av bl. a. *fiskeristyrelsen* och *lantbruksstyrelsen*. Fiskeristyrelsen anser det nödvändigt att såväl styrelsen som lantbruksnämnderna eller åtminstone vissa av dessa får en permanent organisation för att bemästra fiskets investeringsfrågor och föreslå att de sakkunniga, som nyligen tillsatts för att utreda den lokala fiskeriadминистраtionens uppgifter och organisation, får i uppdrag att skyndsamt utarbeta förslag till såväl regional som central organisation för

handläggningen av fiskets investeringsstöd. Även *lantbruksstyrelsen* anser, att nämnda sakkunniga bör uppmärksamma de problem, som uppstår i samband med administrationen av lånegarantiärenden.

Sveriges jordbrukskassaförbund framhåller, att bottenlån på fartyg inte kan få någon större omfattning och att kreditgarantierna därför måste kunna omfatta den allra största delen av förvärvssumman. Enligt förbundets uppfattning är därför den av utredningen föreslagna garantiramen för knappt tillmätt. Förbundet anser vidare, att en överenskommelse bör träffas med alla berörda kreditinstitut om räntan på garantilånen till fisket och att de fiskare, som innehar orationella och inte lönsamma fartyg bör erhålla någon form av avvecklingsstöd.

Reglering av priserna på fisk m. m.

Huvuddragen av fiskets prisreglering

Prisregleringen på väst- och sydkusten innebär, att minimipriser fastställs på de viktigaste fiskslagen. Härigenom möjliggörs för fiskarna att få ut lägst dessa priser för den fisk, som säljs till konsumtion inom landet eller för export till sådana länder där införseln inte är centraliserad. Den fisk, som inte kan säljas till fastställda minimipriser, övertas av en särskild prisregleringsförening, Svensk fisk. Den övertagna fisken säljs för export till länder med centraliserad införsel eller inom landet till djurföda eller beredning av fiskmjöl. För denna verksamhet tillförs föreningen medel från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk.

För fisk, som övertagits av föreningen Svensk fisk, utbetalas till fiskaren ett s. k. garantipris. På sydkusten utbetalas dessutom ett prisutjämningsbidrag med visst belopp per kg djupfrost torskfilé.

På ostkusten utgår stödet till strömmingsfisket under en sexårsperiod räknat fr. o. m. den 1 juli 1966, med årliga belopp f. n. lägst 158 400 kr. och högst 352 000 kr. Stödet utgår enligt regler, som gäller för hela perioden. Stödet finansieras med medel från prisregleringskassan för fisk, varvid prisregleringen och därmed sammanhängande åtgärder administreras av en särskild förening, Ostkustens prisregleringsförening, och omhänderhas närmast av producentkooperativa fiskförsäljningsföreningar.

För att bestrida kostnaderna för regleringsverksamheten på väst- och sydkusten erhåller föreningen Svensk fisk budgetåret 1969/70 ett belopp motsvarande de prisregleringsavgifter som under budgetåret tillförs statens jordbruksnämnds prisregleringskassa för fisk. Regleringsföreningen tillförs vidare under ifrågakvarande budgetår även ett belopp motsvarande de ränteinkomster, som under budgetåret uppbärs av prisregleringskassans medel. Avdrag sker härvid för det belopp som utgår i stöd till strömmingsfisket samt det belopp varmed vissa särskild kostnader överstiger prisregleringskassans inkomster av införselavgifter.

Prisregleringsavgifterna erläggs av förstahandsuppköpare av fisk m. fl. avgift tas upp på såväl svenskfångad som importerad saltvattensfisk. Bestämmelser om avgiften finns meddelade i förordningen den 30 maj 1952 (nr 320, omtryckt 1966: 180) om prisregleringsavgift för fisk, m. m. Principen är i fråga om fisk som prisregleras att avgift endast tas ut för sådan fisk som säljs till lägst statligt minimipris. När det gäller fisk som inte prisregleras utgår avgift om fisken inte bevisligen säljs för annat ändamål än för att förbrukas som människoföda. Avgiften utgår fr. o. m. den 1 september 1963 med 3 %.

Under budgetåret 1968æ69 förfogade föreningen Svensk fisk över sammanlagt 2,8 milj. kr. för den löpande prisregleringsverksamheten, varav 2,2 milj. kr. från prisregleringskassan för fisk och återstoden ränteinkomster på medel som tillfördes föreningen i samband med dess tillkomst. Av beloppet på 2,2 milj. kr. utgjordes närmare 1,7 milj. kr. av under året influtna prisregleringsavgifter och 0,5 milj. kr. av ränteinkomster på prisregleringskassans medel. Det ekonomiska resultatet för verksamhetsåret 1968/69 utvisade att det för året tillgängliga beloppet av 2,8 milj. kr. inte räckte till för att bestrida utgifterna för verksamheten. För året redovisades sålunda en förlust på 125 000 kr. som täcktes av medel i föreningens konjunkturutmättningsfond. Fondens behållning vid verksamhetsårets slut uppgick — efter det förlusten täckts — till 11,4 milj. kr. I fondens behållning ingick härvid 274 000 kr. som vid budgetårets slut inte utnyttjats av ett i särskild ordning beviljat anslag för att förbättra marknadsföringen på fiskets område.

För budgetåret 1969/70 tillfördes föreningen Svensk fisk för den löpande verksamheten ytterligare inkomster, som inflyter till regleringskassan genom att fr. o. m. den 1 juli 1969 prisregleringsavgift återinfördes på vissa fiskslag. Denna merinkomst för föreningen beräknades till omkring 1,5 milj. kr. Å andra sidan förutsattes att en viss inkomstminskning för föreningen kommer att ske genom bortfall av ränteinkomster på i prisregleringskassan inestående medel. Enligt beslut av 1969 års riksdag skulle nämligen av prisregleringskassans behållning 5 milj. kr. under budgetåret 1969/70 få användas för s. k. konsolideringslån till fiskare som på grund av särskilda förhållanden hade råkat i likviditetssvårigheter. Vidare har av kassans medel 1 milj. kr. under året tillförts föreningen Svensk fisk för avsättningsfrämjande åtgärder. Det för prisregleringsverksamheten disponibla beloppet beräknas inte komma att understiga 4,7 milj. kr. — Behållningen i prisregleringskassan den 31 december 1969 utgjorde 22,3 milj. kr.

Statens jordbruksnämnd

Genom beslut den 3 oktober 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt jordbruksnämnden att efter samråd med fiskprisutredningen samt överläggningar med fiskets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentde-

legation framlägga förslag till de åtgärder som bör vidtas av Kungl. Maj:t i fråga om prisregleringen av fisk för tiden efter den 30 juni 1970. I förut nämnd skrivelse har jordbruksnämnden — sedan nämnden bl. a. utvecklat vissa principer som får anses gälla för avvägningen av minimi- och garantipriser — lagt fram förslag beträffande reglering av priserna på fisk under budgetåret 1970/71, m. m.

Jordbruksnämnden anger, att fiskets förhandlingsdelegation vid överläggningarna har lagt fram förslag om att de för budgetåret 1969/70 fastställda grunderna för finansieringen av prisregleringen skall gälla även budgetåret 1970/71 samt att dessutom föreningen Svensk fisk genom bidrag från prisregleringskassan skall kompenseras för det bortfall av ränteinkomster som sker genom att medel ur kassan enligt beslut av 1969 års riksdag tas i anspråk för konsolideringslån med uppskjuten räntebetalning. Förhandlingsdelegationen har vidare föreslagit, att till prisregleringskassan för fisk skall intill ett belopp av 1 milj. kr. överföras de fettvaruavgifter, som utgår vid härdning av sillolja av inhemsk råvara med avdrag för vad som kan beräknas restitueras för exportvara. Ett belopp motsvarande de fettvaruavgifter, som överförts till prisregleringskassan, skall enligt förslaget tillföras föreningen Svensk fisk för den löpande verksamheten under året. Förhandlingsdelegationen har slutligen även föreslagit, att prisregleringsavgift skall införas på horngädda, skrubba och rödspätta som förs i land på sydkusten för att möjliggöra för föreningen Svensk fisk att vid behov fastställa minimi- och garantipriser för dessa fiskslag.

Nämnden anför, att det mot bakgrunden av aktuella fångst- och avsättningsförhållanden kan ifrågasättas om behov överhuvudtaget föreligger av att ökade medel tillförs föreningen Svensk fisk för dess verksamhet. Härvid bör enligt nämnden särskilt beaktas, att avsättningsläget för fisket under senare tid avsevärt förbättrats. Nämnden erinrar också om att importminimipriser för frysta torsk- och koljafiléer enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1969 införts fr. o. m. den 1 januari 1970.

Den prisuppgång, som kan noteras, har emellertid endast gällt kortare tid och priserna har ännu inte stabiliserats på en högre nivå. Nämnden har därför inte motsatt sig fiskets förhandlingsdelegations önskemål att de för innevarande regleringsår fastställda grunderna för finansieringen av prisregleringen — med viss i det följande närmare angiven modifikation föranledd av rådande brist på islandssill — förlängs att gälla även för budgetåret 1970/71 och att dessutom fr. o. m. den 1 juli 1970 genomförs de övriga förslag av fiskets förhandlingsdelegation, som angetts i det föregående. Detta innebär enligt nämnden, att föreningen Svensk fisk budgetåret 1970/71 kan komma att förfoga över drygt 6 milj. kr. för den löpande verksamheten, medan enligt vad som beräknats inom nämnden en ram av omkring 4 milj. kr. skulle vara tillräcklig för erforderliga stödåtgärder under nästa budgetår. Emellertid får enligt nämnden förutsättas, att prisregleringsverksamheten

bedrivs i enlighet med gällande principer för avvägningen av minimi- och garantipriserna och att regleringsverksamheten inte påverkas av att medelstillgången överstiger behovet. Förslaget innebär således enligt nämnden att medlen — i den utsträckning de inte behöver tas i anspråk — överförs från prisregleringskassan till föreningen Svensk fisks konjunkturutmättningsfond. Medlen står då alltjämt till förfogande för prisreglering. Enligt grunderna för regleringen får fondmedel förbrukas endast om oförutsedda förhållanden så påkallar.

Nämnden anger, att dess ställningstagande har skett efter samråd med fiskprisutredningen och att överläggningar har hållits även med konsumentdelegationen, som inte framställt någon erinran.

Nämnden anför, att fiskets förhandlingsdelegation även framställt önskemål om att nuvarande prisregleringsavgift för såväl svenskfångad som importerad fisk skall höjas från 3 till 5 %. Enligt nämndens mening kan på längre sikt en sådan höjning vara värd att övervägas. I samband därmed bör enligt nämnden också prövas frågan om att belägga landningarna i utlandet med avgift. Spörsmålen bör enligt nämnden i första hand behandlas av fiskprisutredningen. Fiskets förhandlingsdelegation har också förklarat sig vara införstådd härmed.

I enlighet med nu gällande samt för budgetåret 1970/71 föreslagna grunder för regleringsverksamhetens finansiering skall Svensk fisk tillföras belopp motsvarande bl. a. de prisregleringsavgifter som under resp. budgetår tillförs prisregleringskassan för fisk. Detta innebär självfallet inte något hinder för nämnden att i enlighet med bestämmelserna i förordningen den 30 maj 1952 (nr 320; ändrad 1966: 180) meddela befrielse, helt eller delvis, från skyldighet att erlägga prisregleringsavgift samt att helt eller delvis medge återbäring av sådan avgift eller förordna om avkortning därav.

Nämnden anför, att frågan om befrielse från eller restitution av prisregleringsavgift för viss beredd sill nyligen aktualiserats genom framställning av Sveriges saltsillförening samt Konservfabrikernas förening. Enligt nu gällande bestämmelser utgår prisregleringsavgift på saltad, sockersaltad eller kryddad sill med undantag för islandssill. Föreningarna har enligt nämnden hänvisat till att bestämmelsen är avpassad för normala förhållanden då den alldeles övervägande delen av importen utgörs av islandssill. Under år 1969 har emellertid fångsten av islandssill helt uteblivit. Industrin har därför fått söka skaffa andra råvaror för sin verksamhet, vilket resulterat i att en omfattande import redan skett av andra sillsorter än islandssill. Då prisregleringsavgift utgår för dessa sillsorter har föreningarna till nämnden framfört önskemål om att importen av salt, sockersaltad eller kryddad sill samt inköp av sill för tillverkning av sådan beredd vara befrias från avgift samt att restitution medges av sådana avgifter, som redan erlagts.

Jordbruksnämnden har ännu inte tagit ställning till förut nämnda önske-

mål. Oavsett om avgiftsbefrielse eller restitution sker eller inte bör enligt nämnden för budgetåret 1970/71 den merinkomst av inflytande prisregleringsavgifter på avgiftsbelagd sill, som beror på användning av sådan sill i stället för avgiftsfri islandssill, intill ett belopp av 800 000 kr. tillföras prisregleringskassan för fisk och således inte tillfalla föreningen Svensk fisk. Fiskets förhandlingsdelegation har enligt nämnden förklarat sig införstådd härmed. Vid ett restitutionsförfarande för beredd sill kan det visa sig opraktiskt att islandssill är undantagen från avgiftsbeläggningsen. Nämnden anhåller därför om bemyndigande att, så befinnes lämpligt, införa prisregleringsavgift även på islandssill.

Jordbruksnämnden anhåller om bemyndigande att med de ändringar, som föranleds av bifall till förut nämnda förslag, under budgetåret 1970/71 i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder som nu tillämpas ta upp regleringsavgifter på fisk och besluta om att utbetala medel ur prisregleringskassan för att upprätthålla fiskprisregleringen.

Importen och exporten av fisk och fiskprodukter regleras genom kungörelsen den 14 mars 1947 (nr 82, omtryckt 1954: 605 och senast ändrad 1961: 368) angående allmänt importförbud samt förordningarna den 5 juni 1953 (nr 372) angående reglering av utförseln av vissa slag av fisk och skaldjur och (nr 374) angående reglering av utförseln av vissa slag av fisk och skaldjur m. m. Förordningarna gäller tills vidare enligt kungörelser den 26 april 1967 (nr 136 resp. 137). Även i fråga om import- och exportregleringen av fisk anser nämnden, att regleringen under budgetåret 1970/71 bör anordnas i huvudsak enligt de grunder, som har gällt under innevarande budgetår. Detta innebär bl. a. fortsatt bemyndigande för nämnden att föreskriva att exporten till länder med centraliserad import skall ske genom föreningen Svensk fisk och att — inom ramen för gällande internationella bindningar — reglera importen av fisk i den omfattning som är nödvändig för att upprätthålla prisregleringssystemet. Nämnden erinrar också om att med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1969 vid årsskiftet införts dels minimipriser och licenstvang vid införsel av fryst filead torsk och kolja och dels minimipriser vid utförsel av fryst filead rödspätta, torsk och kolja till Storbritannien.

Fullmäktige i riksbanken föreslås få bemyndigande att även under budgetåret 1970/71 ställa garantier för lån i Sveriges kreditbank mot gängse ränta åt föreningen Svensk fisk intill ett belopp av 5 milj. kr. jämte ränta. Vidare hör behållningen i prisregleringskassan för fisk på villkor, som fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 3 september 1954 och den 11 april 1958, under budgetåret 1970/71 få användas för lån till föreningen Svensk fisk för att tillfälligt finansiera krediter för försäljning av fisk på export.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1968 har föreningen Svensk fisk i särskild ordning tilldelats 500 000 kr. från prisregleringskassan för att förbättra marknadsföringen på fiskets område. Av detta anslag kvarstod

utnyttjat vid ingången av innevarande budgetår ett belopp av 274 000 kr. Genom prisregleringsbeslutet för innevarande budgetår har föreningen vidare tilldelats dels 1 milj. kr. för att främja avsättningen av saltsjö- och insjöfiskets fångster och dels 200 000 kr. för upplysningsverksamheten på fiskets område. Till föreningen har därmed överflyttats den verksamhet, som tidigare handhafs av centralnämnden för fiskpropaganda. Även ostkust- och insjöfiskets intressen beaktas när ifrågavarande medel används. I enlighet med önskemål som framförts av fiskets förhandlingsdelegation bör enligt jordbruksnämnden hinder inte möta att föreningen Svensk fisk för ifrågavarande ändamål använder även medel som anslås för den löpande regleringsverksamheten.

För att bestrida kostnaden under budgetåret 1970/71 för befattningen som fiskexportrepresentant kan enligt nämnden beräknas att samma belopp behöver tas i anspråk som det som anvisats för budgetåret 1969/70 eller 115 000 kr. För kvalitetskontrollen av svenska fiskvaror kan komma att erfordras ett något högre belopp än det som anslagits under de senaste åren eller 70 000 kr. Nämnden anhåller om bemyndigande att under nästa budgetår för ifrågavarande ändamål använda under året inflytande införselavgifter och — i den mån dessa inte förslår — ränteinkomster från prisregleringskassan till erforderligt belopp.

Nytt fiskeriundersökningsfartyg

Nuvarande förhållanden m. m.

För biologiska undersökningar, hydrografiska observationer och mätningar samt praktiska fiskeförsök m. m. har fiskeristyrelsen till sitt förfogande tre statliga fiskeriundersökningsfartyg. Dessa är Skagerak, byggt år 1933 och med en bruttodräktighet av 469 registerton, Thestis, byggt åren 1959—60 och med en bruttodräktighet av 165 registerton samt Eystrasalt som är byggt år 1937 och har en bruttodräktighet av drygt 72 registerton. Av dessa är Skagerak färdigt för utrangering om ett par år. Fartygets användbarhet har på senare år begränsats av dess dåliga stabilitetsegenskaper som gjort att det inte får användas på Nordsjön. De båda andra fartygen bedöms kunna vara i bruk ytterligare 15—20 år. För vissa istandsättningsarbeten på Eystrasalt ställde Kungl. Maj:t den 30 oktober 1969 ett belopp av 200 000 kr. till fiskeristyrelsens förfogande.

Den totala expeditionskapaciteten hos de tre nuvarande fartygen är mellan 600—700 expeditionsdryg per år. Fiskeristyrelsen tar för egen del i anspråk 60—70 % av expeditionstiden. Resten utnyttjas av andra verk, universitetsinstitutioner m. fl.

Den 27 november 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen att efter samråd med sjöfartsstyrelsen inkomma med bl. a. förslag till byggnadspro-

gram för ett nytt fiskeriundersökningsfartyg. I skrivelse den 29 mars 1967 lade styrelsen, efter nyss nämnt samråd, fram förslag till byggnadsprogram för ett sådant fartyg. Därvid beräknades byggnadskostnaderna till 7,5 milj. kr. och driftskostnaderna till drygt 0,9 milj. kr. per år. Den 6 september 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt fiskeristyrelsen att låta utföra projektering av ett nytt fiskeriundersökningsfartyg samt att därefter, efter samråd med sjöfartsstyrelsen, underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Vid dimensioneringen och konstruktionen av fartyget skulle eftersträvas att lönekostnaderna och övriga kostnader för fartygets drift vid ett utnyttjande av detta i samma omfattning som f. n. gällde för Skagerak inte blev större än motsvarande kostnader för Skagerak.

Fiskeristyrelsen

Efter anbudsförfrågan genom särskild skrivelser uppdrog fiskeristyrelsen åt det norska företaget AB Ankerconsult att projektera det nya fiskeriundersökningsfartyget. Direktiven för projekteringen utarbetades av en särskild arbetsgrupp inom fiskeristyrelsen. Projektet färdigställdes våren 1969 efter arbetsgruppens direktiv. Därefter har samråd ägt rum med sjöfartsverket. Styrelsen har underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning genom att överlämna projekteringshandlingarna och lämna vissa kompletterande upplysningar. Härav framgår bl. a. följande.

Dimesionerna för det nya fartyget uppges till längd 61,25 m, bredd 11,70 m och djupgående 4,90 m. Vid utformningen av fartyget har speciell vikt fästs vid dess stabilitet även under svåra sjö- och vindförhållanden och med allmän utgångspunkt att fartyget skall uppehålla sig i Östersjön samt Nordsjön och angränsande delar av Atlanten under längre sammanhängande tidsperioder. Vidare har fartyget utformats så att det är lämpat för alla förekommande biologiska och hydrografiska undersökningar av betydelse inom fiskeristyrelsens verksamhetsområde. Fartygets användbarhet för statens naturvårdsverks undersökningar rörande vattenföroreningar har också särskilt beaktats. Fartygets utrymmen medger att 12—13 personer kan följa med utöver besättningen. Marschfarten blir 14,5 knop och aktionsradien vid denna fart ca 7 000 nautiska mil.

Personalbehovet för driften av fartyget beräknas till i början 18 man och därefter 17 man vilket är en man mindre än på Skagerak. Driftskostnaderna beräknas preliminärt till 725 000 kr. per år, varav 525 000 kr. utgör lönekostnader. Anskaffningskostnaderna väntas kunna hållas inom en ram av 10 milj. kr. Beloppet bör anvisas på särskilt reservationsanslag budgetåren 1970/71 och 1971/72. Driftskostnaderna blir aktuella tidigast under budgetåret 1971/72 och bör då täckas under vederbörliga poster i anslaget till fiskeristyrelsen.

Remissyttrandena

Sjöfartsverket har inget att erinra mot projektet i stort. Verket har därvid bedömt projektet enbart ur fartygsteknisk synpunkt och vidare reserverat sig vad gäller skrovtutförning och stabilitetsegenskaper som inte kunnat prövas. Detta bör enligt verket kunna göras vid en vidareutveckling av projektet fram till vad som bör läggas till grund för infordran av anbud. Den planerade bemanningen bedöms vara tillräcklig och kostnadsberäkningen realistisk. Sammanfattningsvis tillstyrker *sjöfartsverket* förslaget till principbeslut och medelsanvisning.

Statens naturvårdsverk finner det föreslagna fartyget vara väl dimensionerat och disponerat för att tillgodose olika berörda intressen. Verket föreslår viss komplettering av utrustningen bl. a. i sanitärt avseende. Vidare understryks vikten av att fartygets verksamhet planeras relativt långsiktigt med hänsyn till olika intressen. *Sveriges fiskares riksförbund* tillstyrker förslaget och understryker önskvärdheten av att fartyget färdigställs snarast möjligt.

Statskontoret betonar vikten av att full samstämmighet nås i alla tekniska och ekonomiska frågor. *Riksrevisionsverket* pekar bl. a. på att taxor för fartygets verksamhet bör finnas fastställda när fartyget sätts i drift.

Departementschefen

Under 1950-talet steg fångstmängden inom svenskt saltsjöfiske med över två femtedelar och värdet av fångsten ökade ännu starkare. Den stigande produktionen hänförde sig främst till västkusten samt i viss utsträckning till sydkusten. Även under början av 1960-talet fortsatte totalfångsten att öka. Utvecklingen präglades under detta decennium i första hand av ett alltmer omfattande sillfiske i Nordsjön, varvid fångsterna i huvudsak fördes i land utomlands, främst Danmark. Under de senaste åren har den gynnsamma fångsttenden brutits och totalfångsten vid svenskt saltsjöfiske har minskat. I första hand har minskningen hängt samman med att fångsterna av den större sillen — västkustfiskets viktigaste fångstobjekt — i stor utsträckning uteblivit. I stället har sillfångsterna mer och mer utgjorts av blandsill och mindre sill, vilket också medfört sänkta medelpriser. Det försämrade avsettningsläget har också lett till ekonomiska svårigheter för fiskarna såväl på västkusten som på andra kuststräckor.

Det bör observeras, att den tidigare produktionsstegringen och den ökade exporten uppnåddes genom betydande investeringar i nya båtar och redskap. Härmed blev också svenskt fiske alltmer känsligt för svängningar i fångst- eller avsettningsförhållandena. Så länge båtarna var mindre och investeringarna små behövde tillfälliga bakslag i fråga om fångst eller avsettnings inte leda till några omedelbara svårigheter. Då numera ett omfattande

kapital måste amorteras och de löpande driftskostnaderna också är betydande, kan svårigheter för fisket snabbt uppstå vid dåliga fångstresultat eller om efterfrågan minskar.

Olika statliga stödåtgärder har på senare år vidtagits för att hjälpa fisket att övervinna de aktuella svårigheterna. Utgångspunkten för dessa åtgärder har varit att hindra att den ekonomiska grundvalen skulle rubbas för en näringsgren som i och för sig är välutrustad för en effektiv och rationell produktion. För att stabilisera läget har bl. a. ökade medel ställts till förfogande för den prisreglering, som tillämpas på fiskets område, och vidare har nyligen minimipriser införts vid import av vissa frysta fiskfiléer. På lånesidan har åren 1968 och 1969 anstånd lämnats med betalning av räntor och amorteringar på lån från fiskerilånefonden och vidare har särskilda konsolideringslån lämnats som stöd för fiskare vilka har råkat i likviditetssvårigheter. Med verkan fr. o. m. innevarande budgetår har även införts ett särskilt omställningsstöd till fiskare. För att öka avsättningen av fisk står budgetåret 1969/70 sammanlagt 1,2 milj. kr. till förfogande för marknadsfrämjande åtgärder och försäljningsstimulerande upplysningsverksamhet.

Som framgår av det föregående har de statliga insatserna på fiskets område väsentligt vidgats och effekten av de försämrade avsättningsförhållandena har därmed kunnat motverkas. Läget inom fisket präglas dock fortfarande av svårigheter av speciell karaktär och det är enligt min mening nödvändigt, att särskilda stödåtgärder såväl inom ramen för fiskets prisstöd som i andra former vidtas även i fortsättningen. Det är härvid av vikt, att åtgärderna inom fiskeripolitikens olika sektorer utformas enligt samma grundläggande principer. Jag anser det därför angeläget, att ett principiellt mål fastslås för fiskeripolitiken så att de åtgärder, som vidtas för att lösa aktuella problem, inte kommer att strida mot de långsiktiga strävandena inom fisket.

Målet för fiskeripolitiken bör vara att genom marknads- och strukturpolitiska åtgärder skapa stabila ekonomiska förhållanden för ett fiske, som är väl anpassat till avsättningsmöjligheterna på den svenska marknaden och vid export. När det gäller marknadsåtgärder bör såsom utredningen föreslagit förhållandena inom landet stabiliseras dels genom prisreglerande åtgärder, dels genom åtgärder som allmänt stimulerar avsättningen av fisk. När marknadsåtgärder utformas bör beaktas att de inte leder till en fångstutveckling, som står i strid med strävandena på strukturområdet. Marknadsåtgärderna bör vidare på kort sikt utformas så att marknadsläget för olika fiskslag på bästa sätt utnyttjas. De strukturpolitiska åtgärderna bör syfta till att rationaliseringen inom svenskt fiske främjas bl. a. genom att möjligheter skapas att på rimliga villkor finansiera investeringar i fisket. Genom åtgärder på strukturområdet bör fångstmöjligheterna inom svenskt fiske i största möjliga mån tas till vara samtidigt som fångstkapaciteten

hålls inom de gränser, som ges av möjligheterna till en lönsam avsättning på längre sikt.

Vid utformningen av fiskeripolitiken träder såsom framgår av det föregående fiskets strukturfrågor och finansieringen av fiskets investeringar i förgrunden. Starka skäl talar härvid enligt min mening för att investeringarna i fisket framdeles får samma stöd som nu utgår bl. a. på jordbruks- och trädgårdsområdet. Detta innebär, att stödet i enlighet med utredningens förslag bör lämnas genom att statliga kreditgarantier ställs för de lån, som tas i allmänna kreditinrättningar för att finansiera fiskets investeringar. Genom sådana kreditgarantier underlättas strävandena att åstadkomma rationella och stabila fångstförhållanden inom fisket. Sålunda möjliggörs dels rationaliseringsåtgärder vid den nuvarande fiskeflottan, dels en nödvändig förnyelse av denna flotta.

Jag har i det föregående framhållit, att speciella svårigheter fortfarande kännetecknar fiskets ekonomiska läge. Mot denna bakgrund är det enligt min mening nödvändigt att finansieringsstödet under nästa budgetår utformas med sikte på att under de rådande exceptionella förhållandena så långt möjligt hjälpa till att lösa de aktuella problemen. När det gäller finansieringen under nästa budgetår bör stödet inriktas främst på att möjliggöra att den nuvarande fiskeflottan produktionstekniskt rationaliseras och effektiviseras samt att en fortsatt konsolidering av de ekonomiska förhållandena vid fiskeföretagen kommer till stånd.

Sveriges fiskares riksförbund har i sitt yttrande över fiskprisutredningens förslag starkt understrukit betydelsen för fiskets investeringar av den i förhållande till marknadsräntan lägre räntan för lån från fiskerilånefonden. Enligt min mening bör fördelar med ett stöd genom låg ränta avvägas mot fördelarna hos andra stödformer. Med hänsyn till dagens speciella svårigheter inom fisket och i avvaktan på resultatet av fiskprisutredningens fortsatta arbete, som enligt vad jag erfarit gäller bl. a. en avvägning mellan olika stödformer, bör statliga fiskerilån för rationaliseringsändamål utgå enligt nu gällande bestämmelser även under budgetåret 1970/71. Låneramen bör fastställas till 9 milj. kr. Vid bifall till mitt förslag beräknar jag att för nästa budgetår behövs ett kapitaltillskott till fiskerilånefonden av 1 milj. kr.

I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser anser jag att konsolideringsåtgärder behöver vidtas inom fisket även under budgetåret 1970/71. Det är uppenbart, att ekonomin hos många fiskeföretag är så hårt trängd att förbättrade inkomster först efter någon tid kan medföra att det finansiella läget åter stabiliseras. För många fiskare blir följaktligen likviditetsläget ännu en tid pressat och de kan även vid kortvariga avbräck i avsättningen komma i en ekonomiskt ohållbar situation. Konsolideringsstöd bör följaktligen lämnas budgetåret 1970/71 och utgå i form av statliga kreditgarantier för konsolideringsändamål. Dessa kreditgarantier bör läm-

nas efter en grundlig kartläggning av den enskilde låntagarens ekonomiska förhållanden och i samband med att en genomgripande sanering av vederbörande företags ekonomi kommer till stånd. Denna verksamhet bör genomföras i samarbete med de kreditinrättningar, vilka i det enskilda fallet står som långgivare till det av konsolideringen berörda fiskeföretaget.

Någon maximigräns för kreditgarantier i samband med konsolidering av de ekonomiska förhållandena vid ett fiskeföretag bör enligt min mening inte uppställas. Sådana kreditgarantier bör om det på grund av särskilda förhållanden anses påkallat kunnat utgå även till låntagare, vilka under innevarande budgetår erhållit statliga konsolideringslån. Vidare bör i samband med konsolidering amorteringstiden för statliga fiskerilån kunna förlängas till 20 år räknat från den ursprungliga lyftningsdagen för varje lån.

Jag anser det med hänsyn till utvecklingen inom fisket av stor betydelse att tillräckliga resurser står till förfogande för fortsatt konsolideringsverksamhet. Ramen för nämnda kreditgarantier bör därför för budgetåret 1970/71 fastställas till 20 milj. kr. Vid en sådan garantiram och genom förut nämnt samarbete med berörda kreditinrättningar kan fiskets ekonomiska förhållanden genomgripande saneras och stabila ekonomiska förhållanden skapas vid fiskeföretag, som har drabbats av likviditetssvårigheter.

För såväl kreditgarantier som fiskerilån bör krävas betryggande säkerhet. Kan den som söker kreditgaranti eller fiskerilån inte ställa sådan säkerhet bör garanti eller lån ändå få beviljas, om det med hänsyn till låntagarens personliga förhållanden bedöms betryggande ur säkerhetssynpunkt. Med hänsyn till erfarenheterna av nuvarande finansieringsförhållanden bör säkerhet genom personlig borgen inte krävas utan att särskilda skäl talar härför.

Till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för konsolideringsändamål bör för nästa budgetår anslaget Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske kunna anlitas.

Det ankommer på Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande på fiskeristyrelsen, att meddela närmare föreskrifter i fråga om de lån och kreditgarantier på fiskets område som förordats i det föregående.

I föreliggande sammanhang vill jag erinra om att enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 41, JoU 11, rskr. 134) särskilt omställningsstöd under innevarande budgetår utgår till fiskare som lämnar fisket för att övergå till annan yrkesverksamhet. I årets statsverksproposition (bil. 11) har föreslagits att medel anvisas för sådant stöd även budgetåret 1970/71. Detta stöd bör under nästa budgetår utgå enligt samma grunder som innevarande budgetår och kunna lämnas även till sökande, som lämnat fisket före den 1 juli 1970 men efter den 1 januari 1969.

Jag övergår nu att behandla vissa frågor som berörs i skrivelsen av statens jordbruksnämnd. Enligt min mening är det angeläget att i nuvarande läge goda resurser står till förfogande för prisreglerande åtgärder på fiskets

område. Det av jordbruksnämnden i samförstånd med fiskets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation framlagda förslaget tillgodoser uppenbarligen väl detta krav när det gäller prisregleringen under budgetåret 1970/71. Jag ansluter mig till nämndens förslag. Prisregleringen på fiskets område liksom regleringen av importen och exporten bör således under budgetåret 1970/71 ske i huvudsak på samma sätt som under innevarande budgetår, dvs. i enlighet med 1969 års riksdagsbeslut (prop. 1969: 41, JoU 11, rskr 134). Dessutom bör föreningen Svensk fisk genom bidrag från jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk kompenseras för det bortfall av ränteinkomster, som skett genom att medel från kassan enligt beslut av 1969 års riksdag har tagits i anspråk för konsolideringslån med uppskjuten räntebetalning. Vidare bör till prisregleringskassan föras över högst 1 milj. kr. av de fettvaruavgifter, som utgår vid härdning av sillolja av inhemsk råvara, med avdrag för vad som kan beräknas restitueras vid export. Ett belopp motsvarande de fettvaruavgifter, som överförs till prisregleringskassan, bör föras till föreningen Svensk fisk för dess verksamhet under budgetåret 1970/71. Det belopp, som står till prisregleringsverksamhetens m. m. förfogande, kan därmed komma att uppgå till drygt 6 milj. kr., vilket innebär att det för budgetåret 1969/70 beräknade beloppet ökar med ungefär 2 milj. kr.

I enlighet med nämndens förslag bör för budgetåret 1970/71 den merinkomst av prisregleringsavgifter på avgiftsbelagd sill, som beror på att sådan sill används i stället för avgiftsfri islandssill, intill ett belopp av 800 000 kr. kvarstå i jordbruksnämndens prisregleringskassa för fisk och således inte överförs till föreningen Svensk fisk. Nämnden bör vidare erhålla bemyndigande att införa prisregleringsavgift på islandssill samt på sådan horn-gädda, skrubba och rödspätta som förs i land på sydkusten.

Statens kostnader för prisregleringen bör liksom hittills täckas av medel som flyter in i prisregleringskassan för fisk. Statens jordbruksnämnd bör få ta upp prisregleringsavgifter under budgetåret 1970/71 i den ordning som gällt sedan den 1 juli 1969, dock med de ändringar som jag förordat i det föregående. Nämnden bör sålunda få ta ut prisregleringsavgift med högst 3 % av inköpspriset för fisk, som fångas av svenska fiskare och som förs i land på väst- eller sydkusten. På fisk som importeras bör prisregleringsavgift få tas ut med belopp som motsvarar avgifterna på fisk som svenska fiskar fångar.

Medel som anslås för den löpande prisregleringsverksamheten bör av föreningen Svensk fisk kunna användas även för marknadsfrämjande åtgärder och upplysningsverksamhet i fråga om saltsjö- och insjöfiskets fångster.

Under budgetåret 1970/71 bör — under särskilda förhållanden och på de villkor som fastställs av Kungl. Maj:t — behållningen i prisregleringskassan få användas för lån till föreningen Svensk fisk för att tillfälligt finan-

siera krediter vid försäljning av fisk på export. Jag biträder vidare jordbruksnämndens förslag, att föreningen under budgetåret 1970/71 skall kunna få statliga kreditgarantier för lån i Sveriges kreditbank intill ett belopp av 5 milj. kr. jämte ränta.

För att under budgetåret 1970/71 bestrida kostnaderna för en fiskeexportrepresentant samt kostnaderna för kvalitetskontrollen av fiskvaror bör jordbruksnämnden få använda under budgetåret inflytande införselavgifter och — i den mån dessa inte förslår — ränteinkomster från prisregleringskassan för fisk till erforderligt belopp.

Jag övergår härefter till att behandla frågan om byggande av ett nytt fiskeriundersökningsfartyg i stället för Skagerak. Som framgått av den föregående redogörelsen aktualiserades denna fråga år 1964. Sedan byggnadsprogram för ett nytt fartyg utarbetats år 1967 föreligger nu därpå grundade projekteringshandlingar beträffande det nya fartyget.

Tillkomsten av ett nytt, modernt fartyg i stället för Skagerak bör enligt min mening ses som ett värdefullt led i insatserna från statens sida för att stödja fiskerinäringen. De uppgifter som fartyget är avsett att fullgöra — och som för Skageraks vidkommande inskränkts genom att fartyget på senare år varit hänvisat till områdena innanför Nordsjön — kan väntas avkasta resultat som är värdefulla för näringen på både kort och lång sikt. Uppgifter med mera omedelbar effekt för yrkesfisket är exempelvis att skaffa underlag för prognoser om tillgången på de ekonomiskt betydelsefulla fiskslagen såsom sill och torsk. Härigenom kan man bl. a. undvika felinvesteringar i båtar och redskap. Undersökningsresultaten kan också utgöra grund för strukturförändringar och strukturrationaliseringar inom näringen.

I likhet med bl. a. sjöfartsverket och statens naturvårdsverk har jag inget att erinra mot det av fiskeristyrelsen framlagda projektet i stort. Detta gäller såväl fartygets dimensioner och konstruktion som dispositionen av fartygets utrymmen för passagerare och besättning samt utrustning. Jag finner sålunda förslaget vara väl ägnat att tjäna som underlag för en vidareutveckling av projektet fram t. o. m. utarbetande av bygghandlingar. Därvid bör självfallet nära samråd äga rum med sjöfartsverket särskilt ur fartygstekniska synpunkter. Beträffande den av fiskeristyrelsen uppgivna kostnadsramen, 10 milj. kr., vill jag framhålla att den endast är preliminär. Kungl. Maj:t bör begära riksdagens bemyndigande att beställa fartyget. För nästa budgetår beräknar jag ett medelsbehov av 3 milj. kr.

Som jag anfört i det föregående har fiskeristyrelsen i skrivelse angående dispositionen av vissa vid utgången av budgetåret 1968/69 outnyttjade belopp av medel som anvisats för restitution av bensinskatt till fiskerinäringen — sammanlagt ca 686 000 kr. — föreslagit att beloppen förs över till det för budgetåret 1969/70 anvisade reservationsanslaget Restitution av

bensinskatt till fiskerinäringen. Jag förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande till att så sker.

I detta sammanhang bör riksdagen underrättas om att Kungl. Maj:t genom beslut tidigare denna dag tagit i anspråk 250 000 kr. från anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. för utbetalning av bidrag till fiskare som förlorat fiskredskap eller fått dessa skadade vid stormarna hösten 1969 enligt i huvudsak samma grunder som tillämpats år 1968.

Hemställan

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) godkänna de grunder för lån och kreditgarantier på fiskets område, som jag förordat i det föregående,

2) medge att för budgetåret 1970/71 statlig kreditgaranti för lån till konsolidering av fiskeföretag får beviljas intill ett belopp av 20 000 000 kr.,

3) medge att under budgetåret 1970/71 ett belopp av 9 000 000 kr. disponeras för lån från fiskerilånefonden,

4) medge att för tiden t. o. m. den 30 juni 1971 reglering av priserna på fisk m. m. samt importen och exporten av fisk jämte vad därmed hänger samman sker enligt de grunder jag förordat i det föregående,

5) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att under budgetåret 1970/71 för lån i Sveriges kreditbank mot gängse ränta ställa garanti åt föreningen Svensk fisk intill ett belopp av 5 000 000 kr. jämte ränta,

6) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad jag förordat i det föregående, beställa ett nytt fiskeriundersökningsfartyg,

7) medge att de i det föregående angivna, tidigare anvisade medlen för restitution av bensinskatt till fiskerinäringen förs över till det för budgetåret 1969/70 anvisade reservationsanslaget Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen,

8) medge att förslagsanslaget Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske anlitas till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för konsolideringsändamål,

9) på riksstaten under nionde huvudtiteln till *Fiskeriundersökningsfartyg* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

10) på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten